

Any II

Barcelona 20 de Juny de 1881

Núm. 35

PREUS DE SUSCRIPCIÓ				Se publica 'ls días 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES		ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts
Països de l' Unió Postal	76 "	40 "	"		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	3 pesos forts
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant						
Y en los otros països, los preus d' Espanya y ademés lo franqueig						

ADVERTENCIAS

Supliquém al suscriptors de LA ILUSTRACIÓ CATALANA qual abono terrena ab lo número pròxim se serveixen renovarlo oportunament si no volen sofrir retart en la rebuda del periòdich. Igual súplica dirigim a tots nostres corresponals à fi d'evitar els perjudicis.

= Lo número pròxim qu' apareixerà notablement aumentat en sa part material y literaria, podrà donar idea à nostres favoritzadors de lo que serà LA ILUSTRACIÓ CATALANA des de r.er de Janer de 1882, si es que, com fins ara, lo públich sab corresponde à nostres esforços.

SUMARI

TEXT. — CRÒNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduard Tamaro = DISCURS DE SANTA ESTRELLA, per Frederich Mistral. = POESIA que escrigué en gallego D. Rosalía Castro de Murguia; traducció catalana de Joan Martí y Trenchs. = LO BRUCH, (continuació), per Oleguer Miró. = CONGRÉS CATALÀ DE JURISCONSULTS (continuació), per S. Ribot. = NOVAS. = LLIBRES REBUTS.

GRABATS.—FREDERICH MISTRAL. = ESTIU.
= LO MEU ASSISTENT.

CRÒNICA GENERAL

PER últim sembla que tindrà efecte en Madrid lo tantas voltes anunciat Congrés d' Americanistes; presidit per S. M. lo Rey s' ocuparà del següent programa:

«Comparació dels tres regnes de Cuzco, de Trujillo y del Quito que formaven l' imperi dels Incas al temps de la conquesta. Diferencies que presentaven sa religió, legislació, llenguatges, arquitectura, costums, etc.

Nacionalitats qu' existian en l' Amèrica Central avans de l' invasió dels aztecs y d' altres pobles septentrionals y de la formació del imperi mejicà.

FREDERICH MISTRAL

Emigració del poble Chibcha, sa relacions ab Méjich y Perú.

La música y la dansa dels indígenes americanos.

Estat militar dels imperis de Méjich y del Perú avans del descobriment y conquesta del Nou Mon y sa comparació ab lo dels altres pobles de l' Antiguetat.

Expedicions precolombianes dels viscains à Terra Nova y als països del litoral inmediat.

Si son apocrifs los viatges de Joan de Juca y de Lorenci Ferrer Maldonado.

Influencia de las missions en los avensos de la geografia americana.

Probas geològiques de l' existència de l' Atlàntida, sa fama y sa flora.

Progressos de la cartografia americana.

Quinas han sigut les mudances y altres efectes produïts per l'influència de les forces plutòniques del globo ó per altres causes naturals en la situació, curs y cantitat de les aigües del interior d' Amèrica, pera estudiar la qüestió no sols baix lo punt de vista històrich, geogràfic y climatològic sinó també del interès que poden tenir pera las actuals poblacions americanas en lo sentit de son desarolllo, ben estar y civilització.

Si pot deduirse de l' historia y del estudi dels fenomens geològichs qu' ofereix l' illa de Cuba qu' aquesta haja estat unida ó no al continent d' Amèrica en los temps precolombians.

Arqueologia prehistòrica americana.

Valor religiós y emblemàtic dels diversos tipos d' idols, efigies y figures que's trovan en los sepulcres peruvians.

Estudi sobre 'ls usnus, xaynas, sayanas y altres monuments semblants que contenen figures, signes ó inscripcions.

Si de las investigacions arqueolò-

gicas qu' han tingut lloc en nostres dies en l' illa de Cuba y del tipus d' algunes idoles trovats en ella se pot inferir qu' aquests haguessen de pertanyer á altres terribles cubans que 'ls qu' allí va trobar Colon.

Antropología prehistórica.

Quals son las principals malalties contagiosas que reciprocament han canviat entre si las pobles del Antich y del Nou Mon?

Nomenclatura dels pobles y pobladors d' Amèrica avans de la conquesta; carta etnogràfica del territori ocupat per cada un d' aquells.

Si existeixen afinitats etnogràfiques entre las rassas d' Amèrica y d' Oceania.

Los *guippos* considerats especialment en sas relacions ab los antichs sistemes d' escriptura y possible traducció.

Si s' arriba al cabal coneixement del organisme y textura dels indígenes per medi de las gramàtiques neollatinas de que fins avuy s' han servit en sas investigacions los filolechs europeus.

Y per últim, bibliografia dels vocabularis, gramàticas y diccionaris de las llenguas americanas.

L' extensió d' aquest programa donarà fàcilment idea de l' importancia que pot revestir la reunió d' aquest Congrés; á ell hi assistirán segons nostras noticias notabilitats americanistas, nacionals y extrangeras que s' han donat pressa á ferse inscriuer com á membres del mateix.

Aquest Congrés no pot menos que portarnos á la memòria á dos catalans célebres: un d' ells, don Francisco Pi y Margall, gloria de las lletras espanyolas, qu' actualment està publicant ab gran acceptació sa Historia d' Amèrica, ha de pender part en las discussions del mateix; l' altre, nostre malaurat amich en Joaquim María Bartrina, tenia fets interessants estudis sobre moltas de las materias que s' van á debatir, bona mostra dels quals fou la magnífica conferencia que sobre l' Amèrica precolombiana va donar en nostre Ateneo y que dintre de poch veurà la llum pública en la colecció completa de sas obras qu' està preparant la seva família. Ab quin entusiasme l' estudiós Bartrina no s' hauria associat als travalls dels americanistas ell que tanta predilecció havia demostrat pera questa classe d' investigacions!

**

Lo fallo del Jurat de l' Exposició de Bellas-Arts de Madrid ha sigut una verdadera pedra d' escandal pera artistas y profans; sols pot compararselhi per las protestas produïdes lo fallo dels Jochs Florals d' enguany.

Un gran artista, lo senyor Casado, Director de l' Academia de Roma, ha sigut prostergat ab tot y haber presentat al certámen un quadro com «La leyenda del rey monje» qu' es avuy dia l' admiració del públic madrilenyo; lo Jurat ha estimat que l' mérit de aquesta obra no arribaba al de un projecte d' andamiatge pera la reparació de la Catedral de Leon. No deixaria de ser curiós coneixer lo criteri de que han partit los jurats en un fallo tan original; ja 'ls estém veyent entregats á un nimi treball de compulsació pera decidir la superioritat d' una encaballadura ó del colorit y composició del quadro de 'n Casado.

D' avuy endevan al contemplar un artista pintant un quadro de grans dimensions no sabrem á qui admirar; si al geni que transporta á la tela lo secret de sa inspiració ó al que ha guarnit la bastida pera enfilarsli l' artista.

Sor que l' Ministre de Foment tot y aprobat lo fallo del Jurat, s' ha decidit á fer una solemne reparació, adquirint «La leyenda del rey monje» y distingint especialismen á son autor.

No menos descontents ha deixat als artistas l' ampliació de premis proposta pel Jurat y que no ha tingut per convenient acceptar lo senyor Albareda; aixó de ferlos denteta durant molts dies y després sortir ab que l' Jurat s' ha excedit en sas atribucions donant lo que no podia donar, es ser una mica massa cruel; figuris lo senyor Ministre l' efecte qu' havia de causarli, ara que estém en vigilias d' eleccions, l' adjudicarlhi un districte que sols existis en projecte.

**

Las carreras de caballs de Paris han tingut aquest any l' èxit més complert. Lo *grand prix* consistent en 100,000 franchs que dona l' Ajuntament, apart de las sumas fabulosas que s' poden guanyar ab las postas, l' ha guanyat un caball Nort-American noménat *Foxhall*. Son propietari M. Keene no ha pogut assistir al triomfo de son quadrúpedo vencedor; una pènosa malaltia l' ha retingut en sa patria pero no obstant s' interessava tant per son noble animal que cada dia 's feya enviar notícies telegràfiques de sa importantíssima salut.

En tant magnífica festa lo President de la República M. Grevy tingué á son costat á la Reina donya Isabel, á la qual oferí l' bras á la terminació de la mateixa, com si ab tal distinció volgués simbolizar M. Grevy los sentiments d' alta benevolència que guarda pera nostra patria.

Per desgracia nostra, hem de recordar en aquest punt las desgracias ocasionades aquests últims dies en Espanya per son mal anomenat espectacle nacional; un picador mort en la plassa de Valladolid y en la nostra un distingit jove alemany ben coneut entre la bona societat que tingué igualment tan desgraciada fi. Los detalls de la mort d' aquest infortunat jove es inútil que 'ls recordem; tots los diaris l' han contada minuciosamente y no volém afegir de nou á una desgraciada familia fentlhi sentir l' torment de nostra inoporta relació. Basta saber que morí ensajant una novillada quals productos debian destinarse á un objecte benèfich.

**

Trovarnos en l' octava de Corpus y no dir quatre paraules de las lluhidas professors que durant ella se celebren tots los anys en nostra ciutat, casi ho tindriam per una heretja. Y encara que consuetudinariament se venen celebrant sempre ab la mateixa pompa, cada any resultan novas pera 'ls barcelonins; cada any se senten las mateixas exclamacions; pera 'ls uns las últimas sempre son las més desanimadas, altres, pel contrari, cada any trovan que se celebren ab més lluhiment. Limitantnos á la professió, propriament dita de Corpus, hem de confessar que realment ha tornat molt á inenos; fora del element oficial, que en honor de la vritat forma lo principal ornament de la professió ab sos trajes virolats, los entorxats, las condecoracions, poca cosa hi ha que puga interesar, ja que 'ls gremis que hi solian concorrehi, portant numerosissim accompanyament, se retrahuen cada any més, habent sigut en la última bastant exigua sa representació.

Tot aixo no es inconvenient pera que en la diada de Corpus en tots los carrers per hont ha de passar la professió s' hi noti una animació desacostumada y presenten un excellent cop de vista; los balcons adornats ab richs domassos, en los quals s' apoyan las damas més agraciades, las noyas més escaigudas, que desde allí podem contemplar á satisfacció l' alegre jovent que en bullisciosas comitivas discorre per lo curs de la professió; l'olor de la ginesta que per tot se sent, las empentes, los crits y la gatzara, tot contribueix á l' animació del quadro. Pero allí ahont pera nosaltres revesteix més atractius ha sigut sempre en la Rambla del Caputxins, sobre tot contemplat de certa distancia, en lo moment que passa la professió; res més bonich, en efecte, que veurer passar, per dessota aquell magnífich toldo de fullatje que forman los ufanosos plátanos, aquella llarga sèrie de gonfanons de totas mides y colors, que l' ayre tira d' ací d' allà en totas direccions; las creus de totas las parroquias, las banderas gremials, cárrega feuxa que sols podrian soportar los honrats fills del travall, l' olor de la cera, los acorts de las músicas militars tocant airosas marxes, que fan brotar en lo cor l' alegria y l' entusiasme, los cants acompañats dels sacerdots, lo talam distingintse de lluny entre mitx de boyras d' encens y als acordes de la marxa real, mentres que en los balcons se calan fochs de bengala, y 's projectan focos de llum elèctrica sobre l' precios tabernacle que guarda las sagradas formes.

Certament que l' espectacle es sempre l' mateix, pero sempre 'ns sentim dominats per ell, y cada any acudim de nou á contemplarlo, pera delectarnos ab la tendrissima emoció que desperta en nosaltres.

**

Los sentiments d' expansió que determinan aquesta ceremonia, decidiren, sens dupte, á la Junta de la Casa de Caritat á celebrar la professió de Corpus ab tot lo lluhiment y pompa possibles; baix aquest punt de vista, es altament llovable aquesta determinació, qu' haurá proporcionat un dia d' esbarjo á tanta criatura desvalguda com se tanca en aqnell benefich establegit.

Per esperit fort que se siga, un no pot menos que sentirse dolsament impresionat al veure aquellas tendras criatures, que portan estampat en son rostre l' sello de la miseria orgànica ab que la major part ja vingueren al mon, ab la cara riallera y satisfetas per ser objecte en tal dia del any, de l' atenció d' una gentada inmensa que s' empenteja en los carrers, pera poderlos contemplar de més aprop. Ab quina alegria no 'ls vejerem recorrer lo curs de la professió ab lo ciri encés á la ma y fins ab carmetlos á la boca, que pera l' pobre albergat debian constituir una verdadera orgia qu' ha de formar època en los anals de tota sa vida! Y pera més ferlos olvidar la miseria en que estan sumits, se veieren barrejats ab los fills de las primeras famílies barceloninas qu' alegres xarrotejavan ab ells pera contribuir també á una obra tan meritoria. Y en mitx d' ells se veyan ademes los pendons de las noyas, entre las quals hi havien igualment moltas asiladas, destacant sos caparronetx en que hi brillava la més pura y alegre ignocència y coronades ab místicas garlandas de flors blanques; totas elles envoltas entre nubols de glassa y musselina que nos las feren semblar voladas de alats querubins. A questa festa dels pobres varen concorrehi totas las autoritats; una d' ellas, especialment, no hi podia fal-

tar; de sobras se comprendrà que 'ns referim al que en tots temps, y particularment en circumstancies calamitosas, fou lo amparo del desvalgut, verdader patriarca de la caritat, l' Excm. senyor Capità General de Catalunya, don Lluís Prendergast, á qui fou confiat lo pendó principal y á qui es precis referir molta part del brillant efecte ab que 's portà á cap la realisació d' aquest acte.

RAMON E. BASSEGODA.

NOSTRES GRABATS

FREDERICH MISTRAL.

Mas millors notícias biogràfiques que poden donar-se del célebre poeta Frederich Mistral, son las contingudes en sa propia auto-biografia que escrigué com a introducció de la magnífica colecció de sas poesías titoladas «las islas d' or.» D' allí donchs pera major acert, farem l' extret pera las presents notícias.

Consigna Mistral, que nasqué á Mayana lo dia de la Mare de Deu de Setembre (dia 8), de l' any 1830; essent Mayana un poble del veïnatge d' Arles y d' unas cinquenta ànimes.

Son pare Francesch viudo de sa primera muller, tenia 55 anys quant se va tornar á casar ab Adelaïda filla de Mestre Paulinet, batlle de Mayana, y d'aquest casament nasqué Mistral, passant feliment sos primers anys en lo Mas de son pare entre la munió de criats, mossos y parcers ocupats en los variats traballs de l' agricultura.

Envers los nou ó deu anys, anyadeix, fou portat á estudi, mes diu ingenuament: «foren tantas las campanas que feya», que sos pares resolqueren tancarlo á pensió en un col-legi Avinyonech. Llavors comensaren pera Mistral los primers dias en que recordà ab goig las cançons y la dolsa llengua de Provençal, y despertada algun temps després sa afició á la poesía llegint á Virgili y Homer, probá de traduir d' amagat al provençal la primera egloga de Virgili, essent l' únic confident d' aquests ensaigs Anselm Matieu després altre dels cébres felibres Provençals.

En 1845 entrà per mestre en son col-legi, Romaunille que era de Sant Remi punt vehí de Mayana, prest foren amics Romaunille y Mistral, com ho eran ja sas famílies y compost per lo primer son llibre titolat *Margaridetas*, hermosa toya de poesia provençal, exclamat per Mistral al examinarlo: «vet aquí l' auba que esperava l' ànima meva pera esbadallarse.» Estudiant desde aquell punt abdós molts antichs llibres, determinaren restaurar la parla y lletras provençals segons ho intentaren ab perseverança y ha completat lo Felibratge.

Retornat á sa casa payroll completats sos estudis en 1847, arreglà en pochs mesos un poema en quatre cants titolat *Los Esplets* del qual feya part la balada de *Margai*; y comprenent sos pares sas bonas disposicions pera lo estudi, resolqueren passés á Aix pera estudiar lleys y allí, després de renovar y estrenyer los llassos de sa amistat ab Matieu, rebé lo títol d' advocat en 1851.

Las paraules de son pare á son retorn: «Are fill meu, jo ja so fet lo que devia: sabs mes que jo: arreglat tu mateix: fes lo que vulgas», l' encoratjaren pera seguir los estudis poètics y l' adelantament de la llengua provençal, comensà á compondre son celebrat poema *Mireya* y reunintse ab freqüència en Avinyó ab Romaunille, Aubanel, Crosillat y altres felibres, en un d' aquells aplechs, en lo Castell de Font-segugno, als 21 de Maig de 1854, fundaren lo *Felibrige* y resolqueren publicar anyalment l' «Armana provençau».

En 1855 sofri lo amarch pas de la mort de son pare y ab sa mare passà á viurer á Mayana, ahont protesta esser son desitj de morirhi quant Deu dispose.

Publicat en 1859 son poema *Mireya* fou accolit ab universal aplaudiment. Los escriptors sos amichs Adolf Dumas de Cubano y Joan Reboul de Nimes lo presentaren á Lamartine qui celebrà molt la nova obra poètica, y lo viatge literari que aquella primavera feu á Paris, consigna Mistral que fou l' esclat de sa vida. Als 29 d' Agost de 1861, l' Academia francesa presidida aquell dia per Victor Laprade, coronà dit poema com obra moral y últimament l' excellent compositor músich monsieur Gounod posant en música l' argument de *Mireya*, acabà de popularizar aquest poema que ha sigut ja traduit á les mes coneigudes llengües modernas.

Set anys després, en 1866 ab l' objecte, segons expresa, de cantar son país, sa historia, sas glòries, sas desgracies y sa literatura segades á la flor de sa vida; escriugué lo poema *Calendau* del que també diu: que si un dia, sa terra no es afemellada per una falsa educació se'n molts los que trobarán plaher llejintlo.

Ocupat sempre mes en fer coneixer la literatura de tots los països compressos dintre de l' anomenada llengua d' Oc, constituint lo que encara anomenava Mirabeau «la nació Provençal», ha seguit ocupantse Mistral

de la formació del Diccionari del Mitj-dia, obra de gran importància i interès.

Encoratjat lo renaixement de la literatura provençal al que també corresponia lo de la catalana, fundades revistas y festes periòdiques pera fomentar ab major bon efecte las tendencias y caràcter de abdós literatures; tant en Provença com en Catalunya, han sigut cada dia mes numerosas las obras tan poèticas com en prosa, correc-tament escritas en lo llenguatge de cada encontrada.

Mistral, ademés d' haver escrit *Las islas d'or*, aplech de composicions fillas de fets ó emocions diferents, segons espresa, ó sia com diu en altre part «dels celestials moments en que l'amor, l'entusiasme ó lo dolor nos fan poetas», ha escrit moltes altres obras de difícil enumeraçió en aquest moment, ha concorregut á las principals festas donadas pels poetas catalans y provençals are en Catalunya ó en Provença, passant en ellas de mā en ma la sagrada copa de germanó, y entre los distingits felibres de Provença brilla entre los primers per son estil poètic y fervent amor á la nativa terra.

L'ESTIU

L'última de las compositions, que segons diguerem dibuixá Giacomelli per indicació d' una dama, es l' estiu. Pera sa execució prengué per camp una de las ver dejants praderas del Camp de Mars en París y posant en joch las canalisacions d' aigua productoras de jochs sutils com la pols; entre aquella singular pluja situá multitud d' auecils que joganers y en lo plé de sa vida, saltan y giravoltan refrescantse ab plaher pera liurarse dels calors de l' estació.

Si en las altres compositions de Giacomelli la especial correcció y la unitat de pensament feyan notable lo quadro, en aquesta sa varietat y riquesa de tons, admira y fa reconeixer la composició com á perfecta y acabada traducció de l' idea.

«LO MEU ASSISTENT»

ESTUDIS DEL NATURAL PER D. J. CUSACHS CAPITÀ D'ARTILLERIA

Dedicat ab notable èxit lo Sr. Cusachs á la reproducció pictòrica dels tipos y escenes militars, havent pintat alguns quadros que li han valgut merescut aplaudiment; entre altres dibuixos que executà en 1880, se contan los dos que reproduñim y que representan á son propi assistent segons aixís los titolá. L' un presenta la sola testa tractada ab valentia académica; y l' altra de figura entera, porta ab desembrás l' uniforme y equipatje de campanya del soldat d' artilleria espanyola. Abdós dibuixos son recomanables per la soltura y correcció, calitats principals en traballs d' aquesta classe.

EDUARD TÀMARO.

DISCURS DE SANTA ESTRELLA

Go diumenge dia 22 del mes passat tingué lloch á Marsella una d' aquelles *felibrejades* que tan be saben organizar los nostres veïns de Provença. Un dinar de vuytanta coberts rehuní en lo passetx de la Corniche tot lo més granat de la literatura del Mitj-dia de la Fransa, y entre los molts brindis y discursos que s' hi pronunciaren, tots de cap d' ala, sobressurt lo parlament del ilustre Mistral que traduhim á continuació; y no l' publiquem en provençal com fou pronunciat, perque, encara que en la traducció perda molta part del seu valor, serán més los que l' podrán llegir, qu' es lo nostre principal desitx. Aquella forma artística tan acabada qu' es propia d' en Mistral, les mil belleses de llenguatge qu' ell com ningú sab aprofitar, tot axó es intraduible y no quedará per lo tant en aquesta versió; únicament les idees es lo que farém arribar als nostres lectors. Los que se'n enamoren y vullan saberjar per complet lo discurs del cantor de Miréo, que cerquen l' original y l' assegurem que no se'n penediran.

Hèus' aquí l' discurs:

Senyors y bons companys:

Ha arribat l' hora de cercar les causes, d' aclarir lo fons d' aquella renaxensa que s' anomena Felibreria, y de ferne veure ben clar la rahó, l' importància y l' fi; y vull aprofitar la brillant companyía que la bandera de Santa Estrella aplega avuy á son entorn en la ciutat de Marsella, pera dirvos obertament la meva manera de pensar.

Sia quina sia l' opinió de cada hú, lo caràcter principal y dominant d' aquest segle es lo triomf de la democracia... Y al pronunciar aquest mot, no entench, senyors, venir á fer política; vull parlar solament baix lo punt de vista literari.

Havent, donchs, pres lo govern la democracia, les

velles influencies de la Cort, dels salons, de la bella societat, de les academies, han desaparegut poch á poch, y l' alienada poderosa del nou soberà infla cada jorn més totes les veles de la barca. Lo poble, pantejant, descabestrat, espiragat, arriba escabellat com un lleó, arriba ab sa fam, arriba ab sa forsa, y com un torrent exit de mare qu' arrastra derrera seu lo llot y'l pedreny, lo poble en lo terrabastall treu á la llum son llenguatge tal com es.

Axó, senyors, vos descobreix lo gran costat vivent de la Felibreria. La Felibreria, aquela florida de tot lo que hi há de bo, de tot lo que hi há de bell, de tot lo que hi há d' alegría, de tot lo que hi há de noble en los pobles, no es pas l' obra per etzar d' uns quants homes. Nascuda del poble, á la llum del sol, ab la sava de la terra, es lo fill natural y providencial de l' època en que vivim.

Lo poble, ja us ho he dit, se presenta tal com es, raspos, brut, cridayre... A veure! envieu á les escoles! políulo, pentinéulo, rentéulo! ja us hi podeu escarrassar, senyors mestres; no lograreu may que deixe d' esser de la Ciutat ó de Peirolo ó del Martegue, qu' un pí fa sempre un pí, lo morter guarda l' gust del all, y la naturalesa's riu de tot.

Los de París, que tenen l' ull obert com los pexos, al veure venir l' onada, s' han llevat la roba, s' han tret les calses y la camisa, y s' han clavat de cap á l' aigua per nadar ab la turba y remar ab ella. Axó es lo que 'n diuhen ara *realisme y naturalisme*, una transformació revolucionaria que s' está fent en les arts y en la literatura.

Mentre posen en escena la vida parisena, encara com aquell! Els estan en millor situació que ningú per burjar dins lo fons de la gran capital y pescarhi les perles de la civilisació. Mes quan voldrán pintar les coses del Mitjorn, la vida interior de sa nació campestre, les sembres, la sega, los cuchs de seda, l' batre les olives, lo gàngui, la foucado, l' tió de Nadal, l' alioli... aleshores, ja podrán estudiarse, ja podrán apagesirse, que farán quasi sempre quadros convencionals ab una Provença de per riure.

No es més qu' en sa propia llengua qu' un home, sia l' que sia, obra l' pit y 's mostra tal com es. Ne voleu exemples? Diguéume si may ningú ha pintat los *ra-beirou* d' aqueix port de Marsella ab la veritat y l' audacia de Gelu, si ningú ha castigat los *nèrvi* y les *quèco* ab lo fuet de Benedit, si ningú ha divertit los *rachalan* de Nimes ab la verba de Bigot, si ningú ha retratat los tipos de la Provença ab la casulana observació de La Siso, si ningú fa xerrar los nostres bons pagesos tan pulidament com Roumaniho, y si ningú, finalment, ha cullit y ha fet lluir los plors de la gent pobra ab la tendresa y l' emoció de Jansemín!

La Felibreria, filla del poble, vivint ab lo poble, parlant com lo poble, es l' intèpret nat de les masses populars. Ella ha creat espontàneament una literatura nova, una literatura tan exacta y vertadera com la mateixa ciència; y es que la llengua que parla es la llengua dels homes que treballan la terra pera trören lo blat y l' vi, es la llengua dels homes que pescan dins la mar lo peix del *boui-abaisso*, es la llengua dels homes que tallan les pedreres, que pican sobre l' enclusa y que forman muralles de carn en les files del nostre exèrcit.

Y, creyéume, aquesta llengua té la seva estrella allá dalt y la seva honra com les altres; es lo parlar granat dels nostres avis independents, es lo parlar d' aquells que guardan y mantenen les costums de casa, la fesomia y l' secrets de la nostra rassa viva y franca. Y es tan bell, y es tan gran lo conservar sa llengua, que si un dia (Deu no ho vulla!) no quedessen á Provença més que cent families que parlessen provençal, no 'n quedesssen més que trenta, no 'n quedesssen més que deu, aquelles deu familiés, al devant de l' historia y de l' humanitat, representarien elles soles la gloria, la noblesa de l' antiga Provença, y serían saludes ab el barret á la mà.

Però, teniu, miréu nostres superbos filles d' Arles; be n' hi há d' hermoses donzelles y de més que belles dames á Marsella, á Tolon, á Avinyó, á Montpellier... y com es que no 's parla sinó de les arlenques! Diréu: es perque tenen una gracia especial d' elles... Nò, se-nyors, nò: es perque mantenen son nom de provençals portant dignament son traço provençal.

Senyors y bons companys: us he provat que la nostra Felibreria en lloch d' anar contra l' vent d' aquest segle, era al contrari empesa per la corrent dels aconteixements que venen. Y pera fervos creixer la fè, pera que l' vostres cors s' axequen sempre, sempre més alt, us ho vull demostrar, senyors, encara més.

Si l' nostre moviment fos tan sols en la Provença, 's podria creure potser qu' es la darrera claror d' una gloria que s' apaga, qu' es lo darrer badall d' una nacionalitat. Però, miréu, giréu los ulls: lo Llengadoc, lo Delfinat, lo Llimosí y la Gascunya, tot axó felibreja qu' es un be de Deu! Després sortim de Fransa: á Catalunya, á Valencia, á Mallorca, la parla popular des-

plega un vol com no s' era vist mai. Y á Italia, á Sicilia, á Hungria, á Rumanía, á Bohemia, á Flandes y fins á l' Irlanda, per tot, los antichs llenguatges, per tot se reviscolan ab una forsa maravollosa.

Y be, sabeu qu' es aquest estrany moviment? Axó es l' insurrecció dels dialectes! Les pobres llengues populars, trepitjades com l' herba, perseguides, esclafades per les llengues oficials, d' ensà que l' món es món no volen pas morir... Ni perquè voleu que moren? avuy que tot revindica llibertat, dret de viure, perquè no hauríen de tenir elles sa part de soleyada?

N' hi há que 'm dirán: y perquè son bones, vejám? Encara que no fossen bones, senyors, més que pera renovellar la sanch de les llengues dominants—qu' estan ja aniquilades á forsa de produhir,—encara que no fossen bones, senyors, més que pera gravar dins dels cors lo segell inesborrable de la patria, s' hauríen de conservar com aquests boschs verges hont cova l' geni de les generacions futures y hont brotona y plansoneja la poesia del perevir.

FREDERIC MISTRAL.

POESÍA

QUE ESCRIGUÉ EN GALLEGO

DONYA ROSALÍA CASTRO DE MURGUÍA

Traducció catalana


dedicada á mos carissims amichs don Joseph Reverter y Mallol y donya Carme de Reverter.

¡Ay! ayrets, ayres, ayrets,
Ayrets de la meva terra,
¡Ay! ayrets, ayres, ayrets,
Á ma terra, ayrets porteume.
Sens ella viure no puch
No puch pas viure contenta,
Que á qualsevol punt que vaja
Sempre veig un' ombrá espessa,
Sempre veig un espes núvol
Que n' es senyal de tempesta,
Que sol posarme tant trist
Que m' ematzina y corseca.
Porteumhi, porteumhi, ayrets,
Com una fulleta seca,
Que seca també 'm fa estar
Aquesta febra que' m' crema.
¡Ay! si no m' hi porteu prompte,
Ayrets de la meva terra,
Si no m' hi porteu abiat
Tal volta ja no 'm conejan,
Perque temps que 'm consumeix
A poch á poquet la febra,
Y també en mon pobre cor
Fondas feridas hi deixa.

Altre temps estava roja
Lo mateix qu' una cirera,
Ara estich descolorida
Com los ciris de la iglesia,
Com si una bruixa 'm xuclés
La sanch de las mevas venas;
Me vaig quedant tota müstiga
Com una fló en hivern queda,
Vaig quedantme sense forsas
Y vaig tornantme morena,
Que potser no tardaré
A sé 'l mateix qu' una negra.

Porteumhi, porteumhi, ayrets,
Portemhi allá ahont m' esperan
Ma mare que per mi plora,
Mon pare que sens mi pena,
Un germá per qui daria
La sanch de las mevas venas,
Y un amor á n' á qui l' ànima
Y vida li vaig prometre.
Si no m' hi porteu aviat
¡Ay! moriré de tristes,
Sola en una terra estranya
Qu' estrangera m' anomena,
Ahont tot lo que jo miro
Tot m' està dient estrangera.

¡Ay pobra caseta meva!
¡Ay pobra, pobra vaqueta!
Anyells que beuen pels monts,
Coloms qu' aineu per las eras,
Joves que canten ballant
Al so de castanyoletas,
Al xench xench de las petxinias

ESTIU

Lo sol fa 'l plé; la terra, lluhint totes ses gales,
à sos petons, com nuvia, lo cor se sent bullir;
no s' ou més armonia que 'l cant de les cigales,
y 'ls auelllets de l' ombra no gosan à sortir.

Oh, hermosa, quin mitx dia! quin reposar la vida!
la siesta sota 'ls arbres s' hi fa tan dolsament!
si 'ns cansa pera ajéurens lo llit de l' herba humida,
nos en donarà un altre la sorra del torrent.

Corrèmhi, que 'm foguejan, com dos estius alhora,
lo sol sobre ma testa, los ulls sobre mon cor.
No'm mires pas, qu'en flames esclata, y ja'm devora
la plenitud de vida, qu'es plenitud d'amor.

F. MATREU.

Y al rach rach de pandereta,
Tambor del tamboriner
Gayteta, gayta gallega,
Ja no m'alegras dient:
¡Muiñeira! ¡muiñeira!
¡Ay qui pogués se aucellet
D' unas alas ben lleugerás!
Que depressa volaría,
Tota folla de contenta,
Per' cantarne l'alborada
Pels camps de la meva terra.
Ara mateix fugiria
Furienda com una fletxa
Sense tenir po á las ombras
A las ombras de nit negra,
Y que plougués ó fes vent
Y que fes vent ó plouguera
Volaría, volaría,
Fins qu' arribés á ma terra.
Mes com no soch aucellet
Me consumiré de pena,
Ja en llágrimas convertida
Ja en tendres sospirs desfeta.

—
Marinadas de Galicia
Que trayeu totas las penas,
Aygas puras com crestall,
Aucellets de las arbredas,
Rumor de las verdas canyas
Del moresch d' entre las vegas,
¡Ay alegres companyons
Que no falten en cap festa,
Porteume en las vostras alas
Com una fulleta seca;
No permetau qu' aquí mori,
Ayrets de la meva terra,
Que després de morta penso
Qu' haig de sospitar per ella;
Y fins penso, ayres, ayrets,
Que quan ja ben morta 'm vejan
Y á n'allá en lo cementiri
Sigui colgada de terra,
Y passeu en nit callada
Somoguent la fulla seca,
Y murmurantne passeeu
Per entre las calaveras,
Fins després de serne morta
Us estaré cridant sempre:
Porteumhi, porteumhi, ayrets,
Porteumhi á la meva terra.

JOAN MARTÍ Y TRENCHS.

Sant Vicens dels Horts.—1881.

LO BRUCH

(Continuació)

Com lo nostre pensament no es fer l' història de lo que va passar en aquells dies, dignes d' eterna recordansa, sinó publicar lo que inédit ó poch conegut havem arreplegat per aquest Pla de Bages, posem á continuació lo següent, escrit d' en Maurici Carrió, ab la mateixa ortografia que té l' original autògrafo que obra en mon poder y que ell feu per *La Antorcha Manresana*, en qual periòdic s' insertà en lo dia 5 de Juny de 1859, manuscrit que com un preciós document se quedá 'l meu pare, que era un dels redactors d' aquell setmanari.

Diu aixis l' escrit d' en Carrió:

«Es públich y notori que en 1808 lo Señor Ministre de España era frances: y anomenat Godoy. Aquest esen frances se entengue ab lo Señor Bonaparte ó Napoleon y savé engaña lo Rey Fernando Sep.^{mo} á que dones pas alas tropas del citat Napoleon per anar á..... y lo Señor Rey per nostre desgracia combingué; tan públich es lo que per tot se apoderaren: alomenos de tots los Caps de partit; pero de la Capital en primer lloc de Madrid; de manera que allí ja sen apoderá un tal principi Murat com á Rey uniberal; y aquest ja tingué valiment per entendrerse ab tots los mes richs de cada poble; y gualmen per las Ciutats y Bilas grans: y plazas de armas en primer lloc; fortalesas totas, sols Cardona quedá libre en Cataluña.

«Que mes publich pot ser que lo saber que lo dia dote de dit any, Santa Eularia per memoria, que entraen á Barcelona ab son General ven arreglat y Amos ells ab tot y per tot. Ja may mes tingueren repos asta que tingueren tot lo Regne ven arreglat y segur de paper sellat, y demés per ferse obheir ab tot y per tot; ells tingueren la mira de extender las hordres: plechs: hoficis y paper Sellat, per tot lo Regne ho provincias: y que la Cataluña fos la ultima perque ja la contaban mes aspera que las demés; y aixis fou. Per rara casuositat se sapigué de cert lo dia que abia de arribar lo pa-

per sellat en esta de Manresa, que fou lo ultim Corregimen; ce prebingueren uns cuans de ven fins per la hora ficsa, y lo matex fou arribar á la plasa major lo Carro que lo portaba, dir al Carreter que se apartás y en seguida cremaren lo Carro y lo paper sellat y totas las demés hordres que portava; luego lo gran crit de viva el Rey y morian los francesos. Luego se compongué un alsamen de jen que feya horror; de ceguida prengueren tots los francesos que se sapigueren en la Ciutat, de cualsebol clasa que fosin, seguin tota la Ciutat com se suposa, carrer: per carrer perque non quedes cap; y posanlos presos á tots; sols un que se resistí que lo mataren. Aquest era un que se estava ala casa del Sr. Onofre Batllés fen de tintorer per ells mateixos, y demés companya; y per so ja may mes dita casa á perdut lo nom de tin del Señor Damiá; los Señors afrancesats ce valgueren de la astucia ho picardia de que cuan pasavan per los carrers, los que prenian los francesos tancaren las portas y Balcons: y del detras de las bidrieras estavan prenen los noms ho motius de tans cuans ne conexian; dels cuales feren unas llistas per ferne hus cuan los combindria. No picaren tan de flux aquella jen que luego feren de manera que allo fos un alsamen general, y en ceguida pujaren ala casa de la Ciutat, y ab un modo precis digueren al Señor Ajuntamen que pasacen quiscun á casa sua y que quedaban enteramen dibullit: y aquells cents resistirse cumpliren. Ab tota propositut formaren nna junta de uns homens respectableos idoneos per cualcebol cosa com ho enceñá la Obra que dexaren tan arreglada com ce veu: lo que no me entretinch á citarla per la brebedat del tems.

»Los Señors Afrancesats ja no tingueren repos fins á buscar un supjecta que ce empeñás anar á encontrar al General frances á Barcelona, á fi de donarli conexement de tot abia pasat en Manresa; cual Supjecta lo Señor Canonge D. Ramon Muntaná residen de la mateixa; y per cual si li entregaren las sobreditas llistas, Mula y moso, cual era Francisco Font dit lo Neno de les Escodinas.

»Cuan la Junta de nou criada vegé aquesta novedad, feren luego diligencias per fer una Novena ala Ceo: en honrra dels S. S. Martirs, San Jaume, San Ignasi; dita Novena lo Sr. Dr. Ignasi Pla; y feu los cermons al pare Juan Babista Rocabert Religios Minim. Mentre estaban fen dita novena lo dia de pascua de pentecostas, sis del mes de Jufny entre las sis horas del matí ho dos cuars de cet comparegué lo Señor ja citat canonge Muntaná, presentançala Junta dien aquestas paraulas: que ell venia ab recado ho ordre del General frances de Barcelona, que ce abia de cremar la Ciutat entera ab tots los habitants dintre, en paga del delicto que abian commes; y que lo unich remey que y abia era que la mateixa Junta de nou creada ce formes, y en ceguida prengues las claus de la Ciutat y marxes á Recebrer lo Exercit y entregarlas al General que á cual fi venia per executar la crema sobredita; y que axó abia de ser ab tota promitut: perque ell mateix ja abia deixat al dit General ala Vila de Martorell agarrit á tot argull.

»Dexo á la consideració de cualcevol, lo insul que tingueren los Supjectas que componian la Junta aquella, ab un anuncio tan fatal. Gran sort fou que lo que abia dirigit lo Nombramen de aquells homens, los encarregá que sobretot no y puscan cap indibiduo Rich, ni cap de pobre: perque lo rich ab son argull sempre vol governaro tot; y que los pobres no y convenian; aquells no per no cer vons, cinó perque lo pobre ab sa miseria es mes facil de ceduirlo; y aixis es que feren una alecció del tot arreglada com ho enseñan las hòbras que ce han vist y ce deixaran veurer; es dir: que no plangues res ab vens ni persona. Rebuda la cruel noticia del Señor canonge Muntaná, comensa la dita Junta á discorrer y resumir que es lo que abian de fer ab un laberinto com aquell; la Junta ferma per fer Guerra; lo Governador que encara no lo abian tocat cual era fet ho nombrat per lo mateix Govern ho refredaba ab unhas rahons mol combinsens dienlos: Com pensan fer guerra sens tenir Armas, ni Municions; faltan Soldats, no tenen Gefes ni fondos: es dir falta tot lo necessari per axó. Mirin que ce van á comprometer al Doble de lo qué han fet; per ultim van acabar de perdrer aquesta ciutat que ab conciencia no poden fero. Pues jo los aseguro que jo per ma part desde ara protesto; y ci volen dexarme fer ami, jo los aseguro del tot la pau y la tranquilitat.

»La Junta aquella com estava composta de uns homens que no ni abia cap de pullat, tots ala una ce decidiren á fer Guerra, y enceguida nombraren hun Capità, lo hunich que conegueren apte per axó, qual fou lo abax firmat: promtamen Campanas alayre; pregons de pena de la vida totom generalmen alas Armas; y los que ne tenian, ho anari ho deixarlas; y lo Señor Canonge Muntaná jo no diré que fos dolen cinó que tamvè refredaba la cosa un tan, ab las rahons del Governador dienlos Señores com pretenen fer guerra faltats de tot lo necessari. Pues alas horas ja fou precis traurerme la caretta de

la cara y parlarlos clar, perque estava allí present esperan la desció de tots ells; y al mateix tems desesperat per cer un dels que mes compromesos estavan en tot y per tot vas parlarlos clar dien,

»Señores ja es tems de decidir; ja no es tems de rodes; es precis que determinian una cosa ho altre; ci lo Señor Canonge á deixat las tropas á Martorell que venian no ce que volen esperar; pues vos. ms temen tan censamos: pues jo no temeré res sen moso; y los aseguro que sol men vas ha declararlos la Guerra; pues mes me acomoda morir al Cam de Batalla que no afrentosamen al cadalso. Repetinlos: Señores al Cel nos vegem tots, y ab lo trabuch alas espàtulas salto la escala. La plasa estava plena de jen y me preguntaren ahon anava, y respondí á fer guerra als S. S. Gabatx. De ceguida ce desplegà tota aquella plasa de jen seguimme ami tot dret al pon de fusta, y allí me vas parar á pasar una petita rebista: y vegem que ja pasavan de mil los que me ceguian vas fer alto dienlos: Aguardabos aquí un poch es dir, que de aquí un quart cere aqui, pues he de arribar ala junta cens falta. En efecte, paso allí y los dich Señores sabrán com me trovo ab tanta jen al pon de fusta, però sens Armas, Municions ni Alimens. Me respondieron que; que en cuan á Armas ni Municions no sabian que feri: però que en cuant als alimens quedaba al ceu carrech y que no pases cuydado de res.

»Cerian las nou'del matí lo citat dia sis de Jufny de 1808; la Jen que me ceguiren pasavan de mil; Las Armas que teniam de foch foren dicet, y la mitat armas de casar, que la mitat no alcansaban la vala de unsa; Las municions las vas portar ala ma ab un mócador com aquells que portan la Beguda per esmorsar ab una font penso si eran buyt plechs. Al pun de mitx dia cinó equiboco arribarem á Canmasana, hostal propi de Moncerrat; y al mateix tems los francesos arribaban al poble del Bruch á mitja hora de distancia de nosaltres; en ceguida plantaren la Bateria mes amun ab un tosal rodó que yá. Promtamen escullirem tres ho cuatro Milions dels mes confiats que ja abian cerbit ab mi mateix en 1794, cuan la francesos tanvè, y los vas dir de repente repartius tota la jen ven clars que agafian tota la Montaña; y cuan cian repartits acegureubos de no deixarne fugir ó regular cap; Jo vos aseguro posarme al deban de tots: però antes es precis parlar clar; ci teniu cor ho no; ci ataqueum pot fer morirem; pero morirem alegrem per la fe de Jesucrist, y cino ataqueum abem de fugir ó presones: fugir no som salbats perque tota la España es sua som perduts; presones per ma part noy combinç perque: per lo sol escarmen de fer los primers lebantats de España nos mataran ab mil tormens: y per ser martir no es vo totom; y per lo mateix vos dich endeban. Ditas aquestas paraulas los crido estau apun, respondieren que ci; dich dos agenollaubos totom, diguem una Salba á N. S. de Moncerrat, y un acte de contricío y á ellos. Pero cuant vegeben tota aquella montaña de jen sobre, que se tirava atacar sens cuasi ningun tiro, pensaren que nos y tirabam ala Bayoneta; axó dit per los mateixos presones que ferem allí mateix.

»Lo cert es, que fugiren sens detenirse asta Barcelona; dexan la carretera plena de fusells, Muxillas, Sabates y demés. Los prengueren dos canons ab los tiros; y ab las suas mateixas armas los acompañarem fins á Martorell, y se feu fosch; pues á fer quatre horas mes de dia aseguro que los acompañavam á Barcelona; es dir, los que aurian quedat vius.

»Pues hara dexo á la consideració dels huyens que tal; Nosaltres pochs, poch abils; sens Armas, municions faltats de Alimens, y de tot Gefes y demés, contra un Exercit tan numeros; tan agarrit probist enteramen de caballeria de dos classes; curaceros, llanceros y Brigades de tot lo necessari sens deixar á tras la Artilleria; no podem dir que es Miracle de N. S. de Moncerrat; dels S. S. Patrons Sant Ignasi y San Jaume que com á Patrons tots, los feyan la Nobena en esta Ciutat com adal tinch dit; Pues per miracle ho tingue totom; y com á tal, la Iglesia de esta Ciutat celebraba la festa tots los anys al Segon dia de Pascua pentecostes lo dia 6 de Jufny, que feu lo dia que succeí; pues dita festa del tot Autentica se comensá aquell mateix any 1808 y seguí fins á 1820, alomenos; es dir, fins que aquesta sárna que sofrim ho destorvá.

»Señor, si tot lo dit tenim per miracle no será menos portento lo que mes aball trovaran. Es notori que anan de Manresa á Barcelona per la Carretera, entre altres pobles sen trova un anomenat Abrera; y la Carretera pasa mol prop de ell; y en la dita Carretera y á un pont mol prop tambe de dit poble; aquest pont antes era de fusta es dir en 1808 encara ó era; al sobredit poble anomenat Abrera entre altres y abia un home mol vell; que per los meus ulls tenia de 75 á 80 anys; y aquest quant lo Exercit frances pujava per cremar y degollar Manresa, su estava miran desde la casa sua; y cuant agueren pasat sens dir res á ningú; prengue un cove de carvó, y sen aná dret al pont, y com lo pont era de fusta, com tinch dit; lo dit vell se entretingué á

introduir las Brasas del carvó dintre las Bigas y fustas de dit pont; y quant estigué llest picá foch; y dit foch lo introduí ab lo carvó: lo carvó lo introduí á la fusta: y la fusta va anà creman tot ensumort, sens fer flam ni res, perque com lo pont era tant vell y carregat de aumitat y pols de la carretera ni tampoch se conexia que y ages foch; pero lo sert es que cuant lo Exercit francés tingue que regular fugin correns, cuan bulguren passar la Artilleria lo pont se va partir enteramen; y tan se va partir que los canons, cureñas y tiros de Mu-las tot caygué bax al Riu pont y tot; y lo dit Exercit ni tampoch se detingué en mirar lo que quedava al detras sinó fugir; de manera que com eram en tems de calor nesaltres tinguem que culgar ó be enterrar á las Mu-las perque no pusquiem aguantar de fetor y enceguida prenguerem los canons de Artilleria que ells dexaren y aforsa de Bous los portarem en una casa anomenada Can masana propia dels pares de Muncerrat; allí plantarem lo campamen.

»Pues Señores pregunto jo ara, aquell home tan vell que posá lo carvó y foch al pon de Abrera, qui li va dir que aquel Exercit tan arrogan y tan ven arreglat tindria que regular? qui fou lo qui digué en aquell vell tu seras la desgracia que perdran tot lo millor que portan que axis fou; qui á de ser? La ploma del Redentor que axis o abia decretat: y que per la sua Santicima mare los executat; vasta que fos en terreno de Muncerrat.

»*Advertencia.*—Señor tot lo que ara vas á dir es fora del cas proposat; pero crech que no fará ningun mal lo savero; una Avertencia may fa nosa y es: que nosaltres mentres foren pocs y curs de talens; y quasi faltats de tot, ab ells matexos matanlos, nos ferem richs de tot lo necesari; de manera que arreglarem un acampamen del tot ven parat, lo que sustinguem tres anys cumplerts; y los qui y á enterrats per los vols de aquesta ciutat si puguesien resucitá crech que taparian lo Sol. Ells cremaren la ciutat, y la casa mia fou la primera pero tanve son mols que y culgats; pero tan von pun nos donaren Gefes y Generals per Governarnos ó perderem tot; la nostra sort fou de poder arreplegá lo Señor Baró d'Eroles pues aquell fou lo que ó torná á arreglá del tot, y en pau descansi amen.»

Lo que acabem de copiar ens apar que té molt interès, encara que no siga una relació completa de la batalla del Bruch. Hi falta la part que hi van pendrer los somatents d'altres poblacions en auxili dels manresans, quan aquests havian ja arribat al lloc del combat; y en Carrió se descuida també de parlar del paper que alla hi va representar D. Auguri Perera y Soler, que assistí á la jornada com a delegat del municipi.

OLEGÜER MIRÓ.

(Seguirá)

CONGRÉS CATALÁ DE JURISCONSULTS

(Continuació)

Més facil es, en concepte del orador, probar que dit R. D. conté la amenassa de mutilació y próxima mort del dret català. De moment ja queda per regla general lo dret castellà, sens perjudici de que's conservi del dret català alguna institució que reuneixi les condicions determinadas pel Decret, de lo que's dedueix que la institució foral que logres esser continuada en lo Códich, sols per son carácter de excepció, tendria á desapareixe, perque no estaria ab armonia ab la legislació general, se trovaria allí ofegada per principis contraris y seria com una dosis homeopàtica disolta en un mar d'ayga, y no tardaria'n ser borrada del Códich.

Discurrent luego sobre las rahons en que's funda'l Decret, feu observar que la primera d'ellas, és la de que «la formació y plantejament del Códich es la obra que pot esser més fecunda en resultats pràctichs, y constituir un dels timbres més preciosos del regnat de S. M. don Alfons XII;» qual rahó ó motiu combatí l' orador, dihen; que aixó es cert quan lo Códich es una obra ben feta, oportuna y conforme ab las necessitats del pais, pero que quan no reuneix aquestas circumstancies, los resultats son desastrosos pel pais y no fecundos ó beneficiosos, y en lloc de constituir un timbre de gloria pel regnat baix quals auspícis s' ha publicat, es causa de descredit y deshonra pel Ministre que l' ha aconsellat, y que la codificació que's proposa pel R. D. no reunirà aquelles condicions, ni satisfarà las costums y necessitats del pais, motiu pel qual Catalunya s'hi oposa.

No es cert (anyadí), que la codificació s' iniciés en temps de Fernando VI, com allí s' havia dit, sinó que la primera tentativa fou'l projecte de Códich civil del any 1851, redactat pera complimentar lo precepte constitucional sobre unitat de Códichs; y's tracta novament la qüestió de la codificació en las Corts, al discutir-se la lley hipotecaria del any 1861, discussió en la que hi prengueren part los senyors Gomez de Laserna, Arrazola, Olózaga, Alvarez, Bugallal y altres ilustrats

jurisconsults (1), de quais discursos llegí alguns dels principals párrafos; resultant que apesar de perteneixer los citats á distints partits polítichs y á diferents escolas, apreciaren tots; que la codificació á Espanya presentava moltes dificultats y que no podia ferse, ó que per lo ménos no podia aplicarse de moment; essent de opinió los tres primers, que era preferible caminará la unificació lentament y per parts, ó siga per medi de lleys especials; manifestant lo senyor Olozaga, que encara no s' havia donat lo primer pas pera fer lo que debia ferse á fi de que la codificació fos acertada y pogués prosperar, y dihen lo senyor Alvarez Bugallal (ministre que firmá lo decret de 2 de Febrer), «que era preferible al sistema de la codificació, que no era més que la dictadura en l' órde jurídich y civil, lo sistema històrich que facilita als pobles, lleys nascudas de son propi desarollo, que trovan en las costums sa principal arrel.»

Fentse aquí càrrec del argument basat en la tendència á la unificació del dret civil que s' observa en varias nacions, feu present que no era concluent, perque cada nació té condicions distintas, rahó per la qual á unes es factible lo que per altres es impossible, y fixantse en Alemanyia digué, que allí aquella tendència era natural y realisable, atés á que en tots sos diversos Estats domina'l dret romà, de modo que entre las respectivas legislacions no hi ha diferencies de principis.

Seguint en l' exàmen de las rahons alegadas pel Ministre de Gracia y Justicia en lo preàmbul del Decret, contra la segona, que pretent fundarse en la dificultat de coneixer lo dret espanyol, á causa de las diversas compilacions á que habia de consultarse per lo que toca á la legislació de Castella, y de tenirse que estudiar los diversos furs pels quals se regeix cada una de las regions forals, oposá varias consideracions, fundadas en que estudiar y saber lo dret, no consistex en fullejar un Códich y aprender sos articles, ademés de que la necessitat de conservar los interessos creats, perque las lleys no poden tenir forsa retroactiva, feria de tots modos necessari que passesen molts anys, dos generacions al ménos, en que seria precis aplicar lo dret antich. Y desvaneixé la última rahó ó motiu en que's basa'l decret, de que en lo civil queda pera cumplir y ha de cumplirse lo precepte de la Constitució sobre la unitat de Códichs pera tota la Monarquia, fent present, que ja may aquesta unitat habia sigut considerada més que com una aspiració.

Sospesa la sessió pera descans del orador, se reanudá als quinze minuts.)

Reanudant lo doctor Vergés son discurs, passá á combatre la manera ó siga las condicions baix las quals se proposa la formació del Códich pel citat R. D. de 2 de Febrer del any últim. La de presentar com á pauta 'l dret castellà, perque tant necessita de reformas aquest com las altras legislacions forals. La de que las institucions qual conservació 's reclami sian examinadas per la Comissió de Codificació, perque aquesta no pot inspirar la suficient confiança per estar composta de setze lletrats, que es de suposar serán adictes al dret de Castella y únicament de sis advocats forals, que podrán esser favorables á la conservació de las respectivas legislacions regionals, cada una de las quals en realitat té sols un representant en dita Comissió. Y la de exigir-se, perque una institució foral siga respectada é inclosa en lo Códich, la circumstancia de que siga unaúnicamente reconeguda útil y profitosa, perque aquesta unanimitat de parers es tan difícil de lograrse, per bona que siga la institució, que pot calificar de verdader llas lo fet d' exigirla, puix que per més que s' havia volgut significar, que aquesta paraula no deu entendre en son sentit estricte ó literal, es lo cert que aixís ho diu lo Decret, y á ell havem d' atenirnos.

Conseqüència de lo exposat es (digué l' orador) que avuy per avuy no podem discutir institucions per separat, perque 'ns ho impideix lo Decret de 2 de Febrer. En altra ocasió, si's tractés de reformar nostre dret, hi entrarian de bona gana, y fins demostrarían que nostres institucions son superiors á las castellanas, però avuy no podem ni devem ferho, perque podríam tenir tota la rahó de nostra part y un sol vot en contra la destruiria. Avuy se 'ns diu, en resumen, que 'ns mutilém, y luego 's veurá. Donchs bé, avuy 'stem de poder dir que no acceptem lo que se 'ns proposa, y podem dirlo fundats en rahons sólidas; avuy sols es dia de presentar queixas al Gobern, demostrant la injusticia ab que 'ns tracta.

Exposá altra serie de consideracions pera probar la veritat dels fonaments de la proposició de fondo, y pera persuadir de la conveniencia y fins necessitat de sa aprobació, ja referintse á las rahons aduhidas per los altres oradors que l' havíen precedit en l' us de la paraula, encaminadas á demostrar que son diferents los principis que informan la legislació catalana y la castellana ja aduhintne de novas, y posant de manifest la superioritat de las del nostre dret sobre las del dret de Castella,

(1) Sessió del Senat de 22 de Novembre de 1860 y sessió de Congrés de Diputats de 2 de Janer de 1861.

compará, per via d' exemple, la institució del nostre fideicomís, que tendeix á la conservació de la casa, ab los majorasgos, segons la legislació castellana, que tendian á la destrucció de la casa y familia.

Y terminá manifestant son desitj de que tots, absolutament tots, aixís los qui s' assentan á la dreta com á la esquerra del Congrés, convinguessen en que 'ls medis que's proposan pera la codificació en lo decret del 2 de Febrer de 1860 son pochs, y tots junts se dirigissen al Ministre, exposantli respectuosament los medis més justos y convenientes. (Generals aplausos interrumpiren varias vegades al orador durant son discurs, y 'l saluden á son final.)

Rectificaren lo senyor Planas y també 'l doctor Vergés, insistint un y altre en sus respectivas apreciacions.

Posada á votació nominal la proposició de fondo, en sa totalitat, per haverse ja consumit tots los torns, fou aprobada per 60 vots contra 29, y acte seguit s' aixecá la sessió, senyalantse l' ordre del dia pera la pròxima.

Era un quart de vuyt.

(Seguirá)

S. RIBOT

NOVAS

Deguda á l' iniciativa del Exm. Capitol, ha sigut efectuada la completa restauració de la Custodia de la Santa iglesia Catedral de Barcelona. Confiada al acreditat argenter don Francesc Carreras, qui per desgracia arrebatat al carinyo de sa familia y numerosos amichs, no ha pogut veurer sa terminació; ha sigut complertament acabada per sos fills y nevots, restituïntse á la preciosa alhaja del segle xv, un dels millors joyells de Catalunya, tota sa pureza de perfils y hermosura de conjunt que li son propias. A tal efecte sens disminuir-se en res la rigüesa en pedreries que l' avaloran, totes las pedras que havian sigut posadas en lo fròntis de la Custodia, tapant los preciosos calats de sos finestrals, han sigut posadas en son basament formant riquíssimas y ben entesas combinacions, reunides ab algunas altres que ocupaban ja aquell siti. Tots los anells que engarsats als aristons del cos, ó delicat templet exagonal que conté en lo centre lo Viril, desfiguraban sa lleugeresa y armòniques proporcions, han sigut collocats en delicats grups que rematan l' excellent collar d' or ab esmalts blanç, ab pintas de variats colors.

Ab los brillants y diamants que formaban un pesat tope sobre l' agulla terminal de la Custodia, adornada ab circuls y triànguls lobulats, are visibles, s' ha format una creu terminal de la mateixa agulla, copia de la esbelta que remata l' ojiva de la porta de la Sagristía, colocantse com á nus entre sos brassos l' anell de diamants de Sant Olaguer.

Pera sostener la cúpula del templet ó sacrari, hi havia vuyt rossetons de plata daurada que han sigut subsituïts per vuyt pedras preciosas.

La petita creu terminal d' amatistes ara substituida, ha sigut colocada entre las dos coronas que forman lo dossier.

Dos magnífics testas de serafins, esmaltaus y enriquids ab brillants, han sigut posadas en lo basament dels finestrals del sacrari, y ademés diferents pinacles y gargoletas d' or, que en tot ó en part faltavan, han sigut reposats ab lo major esmero y delicadesa de ma d' obra.

En una paraula, depurada la Custodia de la Catedral de Barcelona de sos adefesios, are pot admirarse en tota sa pureza, y aquesta concienciosa depuració y detinguda restauració, ademés de honrar en gran manera á sos iniciadors, parla vivament en favor de l' intel·ligència y acreditada pericia dels argenters Srs. Carreras.

Està á punt de veurer la llum pública lo volum de las composicions premiadas en los Jochs Florals de en-guany.

LLIBRES REBUTS

HIGIENE DE LA VISTA por el Dr. A. Magne. Cuarta edición traducida al castellano por D. Casiano Macías y Rodríguez, médico-oculista.—Aquesta obra qu'acaba de publicar la acreditada casa editorial de Bailly-Bailliére, no perteneix certament á la classe d' aquelles que sols poden ser consultades ab fruyt per personas ja mitjançant iniciacions en las qüestions que en elles se tractan.

Lo doctor Magne s' ha proposat tan sols reunir en un compendi aquells preceptes purament higiènichs referents al aparato de la visió que no per sa senzillesa deixan de ser altament apreciables ja que son asequibles á tothom y baix aquest concepte la seva obra es molt digna de recomanarse. Lo llenguatge empleat en ella per lo distingit oculista de Paris es perfectament clar é intel·ligible com convé á l' indole de l' obra, habent sapigut

evitar complertament son autor aquell empalagós tecnicisme que tan dificulta la propagació dels coneixements útils entre les classes populars y del que tant ne solen abusar los que s' dedican al difícil ram de la oftalmología; en prova de lo que dihem pot llegir-se lo capítol II del tractat de Magne en lo que s' ocupa de l'anatomía del aparato ocular, assumptu potser lo mes espinós baix lo punt de vista de la dificultat de que habem parlat y per ell se comprendrà tot l' empenyo posat per son autor en fer comprensible sa obra pera tchom.

Ab tal manera de procedir lo Dr. Magne nos ha donat

sabut identificar-se ab lo Dr. Magne en la elecció del llenuguaje mes apropiat pera vertir aquesta obra al castellà; la mereix també per las atinadas consideracions ab que ha enriquit la traducció en las notas que van intercaladas entre las planas de la mateixa, en una de las quals, per cert consigna lo senyor Macias lo fet d' haver conseguit la resolució en alguns casos de catarata per medi de cert coliri sols per ell conegut. Y partint de la base de que no s' ha equivocat en lo diagnòstich de l' afeció que pretent curar be pot felicitarse lo senyor Macias del resultat obtingut ja que l' han buscado inútilment

pera tots quants tingen alguns drets que hajen d' exercitar ó defensar. Un rigurós sistema analítich que manifesta l' desarrollo de las instituciones, explicant en lo menester l' origen de cada paraula epigráfica, y comprendent en conjunt, per ordre alfabètic de materias, lo més essencial de las *Sentencias del Tribunal Supremo de Justicia* y demés disposicions que fins avuy dia sian aplicables al procediment reformat per la *Novíssima lley d' Enjuiciament Civil*, de manera que l' articulat del *Códich* serà l' comentari de la doctrina legal y reglas de Jurisprudència; tal es l' objectiu que ompla so-

«LO MEU ASSISTENT» — ESTUDIS DEL NATURAL PER D. J. CUSACHS, CAPITÀ D'ARTILLERIA

una prova de quan penetrat està de la índole particular dels tractats d' higiene, qu' ab tot y constituir un dels rams mes importants de las ciencias médicas, dispensa als que d' ella escriuen d' usar en son estil d' aquella nimia propietat que es de tot punt inescusabile en altres branques de la medicina; aquesta opinió, que potser algú trove paradoxica, ve apoyada per la necessitat que hi ha de popularizar los coneixements d' higiene fins entre las classes intelèctualment menos educadas, necessitat que no existeix pera ls demés rams de la medicina, ans al contrari, podria ser de fatals consecuencias per lo qu' afavoriria l' curanderisme, la vulgarisació entre aquellas classes de certa mena de coneixements médicahs.

Lo traductor de l' obra senyor Macias y Rodriguez mereix també nostra enhorabona por lo molt qu' ha

fins á nostres dias los mes ilustres professors qu' à la oftalmologia s' dedicen.

Tractantse de la casa Bailly-Bailliere creyém inútil dir que aquesta obra s' ha donat al publich en esmeradíssima edició, qu' accredita una vegada á tan reputada empresa editorial. Se trova de venda en las principals llibreries al preu de tres pessetas.

RESUMEN LEGISLATIVO.—Ab aquest títol acabem de rebre l' segon quadern de la important obra jurídica que publica l' distingit advocat del Col·legi de Barcelona Dr. D. Joan de Marfá y de Quintana, editada per don Jaume Molinas. Ella, segons clarament explica son autor en lo concís plan de la obra, forma un *tractat ó compendi* molt especial y útil, no sols pera tots aquells que estan dedicats á las carreras jurídicas, sinó també

bradament l' obra que tenim á la vista y que realment satisfà una necessitat sovint sentida en nostra complicada y heterogénea legislació, facilitant son estudi y coneixement y donant en últim resultat, per medi de sa concordancia, reglas seguras pera sa més acertada interpretació.

La magnitud de la empresa exigeix una resolució probada y extensos coneixements jurídichs, qualitats demostradas ja per part de D. Joan de Marfá; y exornada ademés dita obra al profusió de citas, notas, referencias y aclaracions; á la vegada que serà un llibre de fàcil maneig, per son regular volum y claríssim método, serà per altra part utilissim pera la evacuació de consultas y práctica de tot lo relacionat ab la novíssima lley d' Enjuiciament Civil ab seguretat y bon acert.

BARCELONA — CASAS RECOMANABLES — BARCELONA

RABASSÓ PALAU
Perfecció y Economía

Gran Basar de roba feta
Conde Asalto, 8, entresol

LLUIS ALTARRIBA
ESCLUTOR
SAN SAVER, NÚM. 1

GRAN
CAFÉ DE ESPANYA
Rambla del Centro, 34

Magatzem de Teixits
AL POR MAYOR

VERNIS Y PAILLÉS
Riera de Sant Joan número 43, 1.^a

CASA DE BANYS
en la Garriga de Blancafort
Servei esmerat y cómodo

Gran Café Fivaller
Avinyó
CONCERT TOTAS LAS NITS
de piano y copolag

B. BALTA Y COMPANYÍA
Grans Magatzems

Abundant y variat assortit en articles
de Senyora
Carrer de Banys Nous, 11. Cigos de la Boqueria, 8

TRANSPORTS GENERALS
JOSEPH VILAR (a) METUS
Se reben encarrechs á petita y gran
velocitat pera
VICH, PUIGCERDÀ Y RIPOLL
Carrer de Assahonadors, número 11

GRAN
CAFÉ DE COLÓN
Rambla del Mitj, 36

Magatzem y Despatx
de GÉNEROS del PAIS

JOSÉPH CORTINA
Bruch, 4

Panyos y Novetats
Corbera Solà y Cuffi
Platería, 52

Gran Café
del Jardi del Parque
JOAN CARNÉ y FONSARE